

Οι καινοτομίες του νέου προγράμματος
σπουδών (Γλώσσα) στην υποχρεωτική
εκπαίδευση

Κιλκίς, 27-11-12

Δρ φιλ. Μανωλίδης Γεώργιος

ΝΕΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ

- **Επιστημονικό Πεδίο: ΓΛΩΣΣΑ - ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ**

•

•

- **ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ ΓΙΑ ΤΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ**

- **ΤΗΣ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ**

- **& ΤΗΣ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑΣ**

- **ΤΗΣ ΑΡΧΑΙΑΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ**

- **& ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑΣ**

- **ΣΤΗΝ ΥΠΟΧΡΕΩΤΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ**

•

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ-ΕΙΣΗΓΗΣΗΣ

- 2. Η ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ
- 2.1 Εισαγωγή 9
- 2.2 Σκοποί και στόχοι 9
- 2.3 Περιεχόμενο 13
- 2.4 Μεθοδολογία..... 17
- 2.5 Αξιολόγηση..... 21

2.1.Εισαγωγή

- Το νέο Π.Σ. είναι ένα πρόγραμμα που στηρίζεται στις αρχές του **κριτικού γραμματισμού**, σύμφωνα με τον οποίο κάθε πολιτισμικό προϊόν (και στην περίπτωση μας η γλώσσα και η λογοτεχνία), προσεγγίζεται μαθησιακά ως ένα πολυεπίπεδο αποτέλεσμα ιδεολογικών, κοινωνικών και τεχνολογικών διεργασιών, οι οποίες στο πλαίσιο της παιδαγωγικής του κριτικού γραμματισμού είναι –και πρέπει να είναι– διερευνήσιμες και ερμηνεύσιμες.

Γραμματισμός(literacy)

- Η Ικανότητα του ατόμου να λειτουργεί αποτελεσματικά σε διάφορα περιβάλλοντα και καταστάσεις επικοινωνίας, χρησιμοποιώντας κείμενα γραπτού και προφορικού λόγου καθώς επίσης μη γλωσσικά κείμενα (χάρτες, διαγράμματα, εικόνες, φωτογραφίες, πίνακες ζωγραφικής κτλ)

2.1.Εισαγωγή

- Το Π.Σ. βρίσκεται σε πλήρη αρμονία και σύγκλιση στόχων με το Ψηφιακό Σχολείο [ΨΣ] (<http://digitalschool.minedu.gov.gr/>), το οποίο είναι βασικό συστατικό του οράματος του Νέου Σχολείου. Η ανάπτυξη ψηφιακής πλατφόρμας παροχής εκπαιδευτικού υλικού και βοήθειας σε μαθητή και εκπαιδευτικό αποτελεί έναν από τους πυλώνες δράσης του ΨΣ, ο οποίος βρίσκεται σε διαρκή ανάπτυξη και εξέλιξη.

2.1.Εισαγωγή

- Το Π.Σ. ενσωματώνει πλήρως τους στόχους του πυλώνα αυτού για «πλούσιο, διαδραστικό και αντιστοιχισμένο με τα προγράμματα σπουδών ψηφιακό εκπαιδευτικό περιεχόμενο (e-books) για όλες τις τάξεις και τα μαθήματα» (<http://digitalschool.minedu.gov.gr/manuals/sxoleio.php>) και τους ενισχύει με στοχευμένες δράσεις-ασκήσεις, εξειδικευμένες για κάθε γλωσσικό μάθημα και για κάθε μαθητή. (Παράβαλε: διαφοροποιημένη διδασκαλία, μάθηση και αξιολόγηση)

2.1.Εισαγωγή

Τα τελευταία πενήντα χρόνια, στη διδασκαλία της γλώσσας κυριάρχησε η επικοινωνιακή διάσταση. Η βασική αρχή της επικοινωνιακής προσέγγισης ήταν η επεξεργασία και παραγωγή λόγου/κειμένων με βασικό κριτήριο την καταλληλότητά τους ανάλογα με την περίσταση επικοινωνίας. Από το κριτήριο αυτό, αν και απόλυτα θεμιτό, απουσίαζε συνήθως η διάσταση της κριτικής διερεύνησης των διάφορων γλωσσικών μορφωμάτων ως φορέων στάσεων, αξιών και ιδεολογίας, δηλαδή ως μηχανισμών διαμόρφωσης κοινωνικών, πολιτικών και πολιτισμικών συνθηκών.

2.2. Σκοποί και στόχοι

- Το Π.Σ. της ΝΕ, χωρίς να αρνείται τις κλασικές αρχές ενός προγράμματος γλωσσικής διδασκαλίας για καλλιέργεια του γλωσσικού γραμματισμού των μαθητών και των μαθητριών, στηρίζεται στις αρχές της **διαφοροποίησης** στη διδασκαλία, μάθηση και αξιολόγηση, της ενίσχυσης της **καινοτομίας** και της **δημιουργικότητας**, της **διαπολιτισμικής συνεργασίας**, της **δημοκρατίας** και της **ισονομίας** των πολιτών, της διάχυσης των ιδεών της **αειφορίας** και της **προστασίας του περιβάλλοντος** και της προώθησης της **ψηφιακής επικοινωνίας**.

2.2. Σκοποί και στόχοι

- Στη βάση των παραπάνω αρχών επιδιώκεται με τη διδασκαλία του μαθήματος της ΝΕ οι μαθητές και οι μαθήτριες να αποκτήσουν **γνώσεις, δεξιότητες και στάσεις**, οι οποίες έχουν να κάνουν όχι μόνο με την ίδια τη **γλώσσα** και την αποτελεσματική **γλωσσική επικοινωνία** αλλά και με την προσωπική και **κοινωνική** τους **ζωή** και τη συνδιαμόρφωση του **κοινωνικού γίγνεσθαι**.

2.2. Σκοποί και στόχοι

Η βελτίωση της επίδοσης των ελλήνων μαθητών και ελληνίδων μαθητριών σε διεθνείς διαγωνισμούς (π.χ. PISA) δεν αποτελεί ουσιώδη άξονα της οργάνωσης του Π.Σ. ούτε βασικό στόχο του. Ωστόσο, η χαμηλή συγκριτικά με άλλες χώρες, ταξινόμηση των ελληνίδων μαθητριών και ιδιαίτερα των ελλήνων μαθητών σε δραστηριότητες κατανόησης κειμένων δημιουργεί σοβαρούς προβληματισμούς. Όπως διαπιστώνεται από σχετικές έρευνες, η αποτυχία οφείλεται σε τρεις κυρίως παράγοντες: στο είδος των κειμένων, στους τύπους της ανάγνωσης και στην αναγνώριση του σκοπού για τον οποίο συντάχθηκε ένα κείμενο.

2.3. Το περιεχόμενο

- Το περιεχόμενο στο μάθημα της διδασκαλίας της ΝΕ είναι από τη φύση του ευρύτατο, γιατί εκ των πραγμάτων περιλαμβάνει δυνάμει όλα τα προφορικά, γραπτά, υβριδικά, ψηφιακά και πολυτροπικά κείμενα που έχουν παραχθεί ή πρόκειται να παραχθούν όχι μόνο εκτός σχολικού χώρου αλλά και εντός σχολικού χώρου και όχι μόνο από πολίτες που συμμετέχουν σε ποικίλες τοπικές, ψηφιακές και άλλες εξωσχολικές κειμενικές κοινότητες, αλλά και από άτομα που συμμετέχουν στη σχολική κειμενική κοινότητα και στην περιορισμένη κοινότητα της τάξης των μαθητών και μαθητριών, όπου διεξάγεται η διδασκαλία (από τη μια διδάσκοντες και διδάσκουσες και από την άλλη μαθητές και μαθήτριες).

2.3. Το περιεχόμενο

Η έμφαση στο περιεχόμενο του μαθήματος δίνεται σε δύο τομείς: α) γενικά στον τομέα των κειμένων (προφορικών, γραπτών, ψηφιακών, υβριδικών, πολυτροπικών) και β) στον τομέα των κειμένων που αναφέρονται στο σύστημα της γλώσσας (Γραμματική σε όλα τα επίπεδα: Φωνολογία, Μορφολογία, Σύνταξη, Σημασιολογία Λεξιλόγιο, Πραγματολογία καθώς και Λεξικά).

2.3. Το περιεχόμενο

- Στον τομέα των κειμένων περιλαμβάνεται γενικά σωρεία κειμένων, χρηστικών και λογοτεχνικών, τα οποία ανήκουν σε διάφορα κειμενικά είδη και περιλαμβάνουν διάφορους κειμενικούς τύπους και γλωσσικές λειτουργίες. Ορισμένα από αυτά τα κείμενα είναι αλφαβητικά τα εξής: αιτήσεις, αινίγματα, **ανακοινώσεις (Στ 1^Ε)**, αναφορές, ανέκδοτα, απομνημονεύματα, **άρθρα (και σχολ. εφημερίδων) (Στ 2^Ε)**, αρχικές σελίδες ιστότοπων, αυτοβιογραφίες, **αφηγήσεις προσωπικές**, αφηγήματα, βιογραφικά, κείμενα γνώμης, γελοιογραφίες, γραφήματα, δελτία καιρού, διαγράμματα, διακηρύξεις, διαλέξεις, διάλογοι, **διαφημίσεις (Στ 4^Ε)**, διηγήσεις ιστοριών, διηγήματα, δοκίμια, ειδήσεις, **εντυπώσεις**, **επιστολές**, επιφυλλίδες, **επιχειρηματολογικά κείμενα**, έρευνες, ευθυμογραφήματα, ηλεκτρονικά μηνύματα, ημερολόγια, **θεατρικά έργα (Στ 3^Ε)**, **ιστορικοί πίνακες**

2.3. Το περιεχόμενο

κατάλογοι, κόμικς, κριτικές, λεζάντες, μελέτες, **μικρές αγγελίες**, μυθιστορήματα, νομοθετικά κείμενα, **οδηγίες**, οδηγίες χρήσης, **παγκόσμιοι άτλαντες, παραμύθια, παροιμίες**, παρουσιάσεις, πεζοτράγουδα, πινακίδες, **περιγραφές**, **περιλήψεις ιστοριών**, πιστοποιητικά, ποιήματα, πρακτικά συνεδριάσεων, προσκλήσεις, πίνακες, **ρεπορτάζ**, σημειώματα, συζητήσεις, συμβόλαια, συνεντεύξεις, **συνταγές**, συστατικές επιστολές, σχόλια, τουριστικοί οδηγοί, τιμολόγια κοινωφελών οργανισμών (ΟΤΕ, ΔΕΗ κτλ.), , τραγούδια, υπομνήματα, φόρμες αιτήσεων, χάρτες,, χρονογραφήματα, χρονικά και άλλα.

2.3. Το περιεχόμενο

- Τα κείμενα τόσο του πρώτου τομέα όσο και της Γραμματικής διαπλέκονται μέσα σε θεματικές ενότητες, που αποτελούν το σημείο εκκίνησης και το θεματικό-εννοιολογικό πλαίσιο μέσα στο οποίο κινείται η διδασκαλία, έτσι ώστε να είναι εφικτή η σύγκριση μεταξύ κειμενικών ειδών που αναδύονται μέσα από την ίδια θεματική-εννοιολογική περιοχή και προφανώς από την ίδια κειμενική κοινότητα.

2.3. Το περιεχόμενο

- Τέτοιου είδους **θεματικές ενότητες**, ενδεικτικά είναι οι εξής: **Ο ΑΝΘΡΩΠΟΣ ΚΑΙ Η ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΤΟΥ, Η ΦΥΣΗ ΚΑΙ ΤΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ, ΥΓΕΙΑ ΚΑΙ ΔΙΑΤΡΟΦΗ, ΤΑΞΙΔΙΑ...**
- Οι **θεματικές ενότητες** οργανώνονται διδακτικά σε στήλες που υποδεικνύουν:
- **ΤΥΠΟΥΣ ΚΕΙΜΕΝΩΝ** (Αφήγηση, Περιγραφή, Επιχειρηματολογία)
- **ΚΕΙΜΕΝΙΚΑ ΕΙΔΗ** (αυτοπαρουσίαση, συνέντευξη, αγγελία , διαφήμιση...)
- **ΣΥΝΑΦΗ ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΑ ΦΑΙΝΟΜΕΝΑ** (αιτιολογικές προτάσεις, επιρρήματα, προθέσεις...)

2.4. Μεθοδολογία

- Το μεθοδολογικό πλαίσιο μέσα στο οποίο κινείται το Π.Σ. αποτελεί έναν συνδυασμό των σύγχρονων γλωσσοπαιδαγωγικών απόψεων, οι οποίες στηρίζουν τη μάθηση σε εκπαιδευτικό υλικό που έχει νόημα για τη ζωή των μαθητών και των μαθητριών και στοχεύουν συνολικά στην κατάκτηση δεξιοτήτων γραμματισμού και κριτικής θεώρησης των πραγμάτων.
- Η ομαδοσυνεργατική διδασκαλία-μάθηση και η διαφοροποιημένη διδασκαλία-μάθηση αποτελούν βασικούς μεθοδολογικούς πυλώνες του Π.Σ.
- Ειδικά οι δεξιότητες που καλείται ο/η εκπαιδευτικός να καλλιεργήσει μέσω της διδασκαλίας είναι οι εξής τέσσερις:
- α) κατανόηση προφορικού λόγου, β) παραγωγή προφορικού λόγου, γ) κατανόηση γραπτού λόγου,
- δ) παραγωγή γραπτού λόγου.

Η διαφοροποιημένη προσέγγιση στη μάθηση

- Η διαφοροποιημένη προσέγγιση στη μάθηση (differentiated learning) αποβλέπει σε υψηλής ποιότητας εκπαίδευση σε όλα τα παιδιά ανεξαιρέτως.

Διαφοροποίηση με βάση:

- ιδιαίτερες εκπαιδευτικές **ανάγκες** & δυνατότητες παιδιού
- ιδιαίτερα **ενδιαφέροντά** του,
- ξεχωριστά **βιώματά** του,
- δικούς του **ρυθμούς** μάθησης,
- προσωπικό του **στιλ** μάθησης,
- **πολιτισμικό** του υπόβαθρο,
- **αυτο-αντίληψή** του.

2.5.Αξιολόγηση

- Η αξιολόγηση μπορεί να γίνεται σε διάφορες φάσεις της εκπαιδευτικής διαδικασίας και να έχει διαφορετικούς σκοπούς: η τελική ή αθροιστική αξιολόγηση, η διαμορφωτική αξιολόγηση και η αρχική ή διαγνωστική εξακολουθούν να υφίστανται.

Παράλληλα χρησιμοποιούνται εναλλακτικές μορφές αξιολόγησης όπως: ο φάκελος των μαθητών (portfolio), η συστηματική παρατήρηση, η αξιολόγηση μέσω των σχεδίων εργασίας, η αυτοαξιολόγηση και η αλληλοαξιολόγηση. Αυτές φαίνεται να εξυπηρετούν αποτελεσματικότερα το νέο πλαίσιο για τη διδασκαλία/μάθηση της γλώσσας.

Για παραπέρα προβληματισμό

- Κρίνοντας από τις προσωπικές σας εμπειρίες πιστεύετε ότι κάποιοι παράγοντες επιδέχονται βελτιώσεων, ώστε να υλοποιηθούν με επιτυχία οι σκοποί και οι στόχοι του προγράμματος σπουδών;
- Αν ναι, ποιοί είναι αυτοί οι παράγοντες και ποιές οι συγκεκριμένες προτάσεις βελτίωσης;
- Θα βοηθούσε π.χ. μια οργανωμένη και ειλικρινής συνεργασία δασκάλων και καθηγητών και ποια μορφή μπορεί να πάρει αυτή;

Καλή δύναμη

- Ευχαριστώ για την προσοχή και τη συμμετοχή σας
 - Δρ. Γεώργιος Μανωλίδης
 - Σχολικός σύμβουλος Φιλολόγων
- N. ΚΙΛΚΙΣ